

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Иванка Мавродиева-Георгиева,
член на научното жури,
назначена със Заповед на Ректора № РД-38-90/19.02.2025 г.

за дисертационния труд
на тема

**„Библиотечната роля за развитието на дигиталните наративи
в академична среда“**

на **Николина Славчева Иванова-Бел,**
задочен докторант към катедра „Библиотечно-информационни науки и културна
политика“, Философски факултет,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
професионално направление професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Теория на научната информация – информационно обслужване)
Научен ръководител доц. д-р Елица Лозанова-Белчева

Информация за процедурата

Разпоредбите в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ, в Закона за развитието на академичния състав в Република България, в Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България са спазени са от катедра БИНКП, ръководителя на катедрата и научния ръководител.

Дисертационният труд, авторефератът и документация са представени в срок след вътрешната защита и преди конституиране на журито на заседание на 27.02.2025 г. Докторантът Николина Славчева Иванова-Бел е направила редакции след вътрешната защита, отчитайки стриктно направените препоръки и предложения на членовете, участвали в заседание на катедрата и проведената вътрешна защита на 23.01.2025 г.

Кратки биографични данни

Николина Иванова-Бел е дипломиран магистър в катедра БИНКП. Тя е директор на Библиотека „Паница“ към Американския университет в България. Академичната подготовка на докторанта и опитът ѝ в университетски общности в сферата на библиотеките дава много добра база да продължи развитието си по време на докторантурата в посока, която предполага използването на интердисциплинарен подход, което е направено успешно от Николина Иванова-Бел.

Технически, структурни и съдържателни особености на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 264 страници; 208 страници без приложението, библиографията, заключението и други структурни елементи. Текстът на дисертацията на Николина Иванова-Бел е структуриран според изискванията, той съдържа увод, основна част, която е разделена на 4 глави, заключение, библиография, приложение. Заключение (с. 204-208) синтезирано представя изводите спрямо цели, задачи, хипотези, методология и е написано според изискванията. В приложението (с. 222-264) са включени в 4 раздела анкети, формуляри, декларации и др.

Библиографията се състои от 117 заглавия – 9 на български език и останалите са на английски език. Докторантът включва базови и съвременни научни публикации по темите на дисертацията, както и правни документи.

Николина Иванова-Бел организира и реализира цялостно изследването. Тя извежда в увода целта, задачите, методите, представя каква е проблемната област на изследването ѝ. Изведени са 2 хипотези; изследователският инструментариум и използваната методика са въведени след обосновка. Структурата на дисертационния труд е детайлна, има подреденост при обособяването на отделни глави и части и подчасти в тях. Акцентирам на много доброто покритие между заявеното в заглавията в частите и съдържанието на дисертационния труд. В текста е постигнат баланс на теоретично, методическо и аналитично равнище. В края на всяка глава текста Николина Иванова-Бел прави обобщения и изводи, като така синтезирано представя резултати при използване на количествени и качествени методи.

Целта и задачите, формулирани коректно в увода на с. 5, са изпълнени коректно от научна гледна точка, което е основа за написването на дисертацията от Николина Иванова-Бел. Оценявам високо умението да се опишат ограниченията на изследването в географски, институционален и персонален план. Методиката е посочена и е направена обосновка защо тя включва количествени и качествени методи, кои са те и защо са подходящи за такова многопосочно изследване. Методите са уместни за анализ, в резултат на който се установяват явления и тенденции в една динамично променяща се среда в резултат не само на дигитализацията. Докторантът показва умения мотивация и умения за представяне по убедителен начин на осмислена от научна гледна точка управленска концепция за подобряване на взаимодействието между академичните библиотеки и

академичните среди. Проявява умение за изготвяне на научен текст при спазване жанровите особености на дисертацията. Текстът се отличава с много добро техническо оформление; докторантът цитира точно автори и публикации.

Въз основа на гореизложеното давам положителна оценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд на Николина Иванова-Бел.

Обща оценка на представените материали

Дисертационният труд на тема „Библиотечната роля за развитието на дигиталните наративи в академична среда“ е посветен на актуална проблематика, която – доколкото ми е известно – не е изследвана задълбочено досега от български учени именно от този изследователски ракурс и с ориентация към многопластово проучване на проблематиката. Николина Иванова-Бел показва умения да изготви завършен научен продукт и да спазва жанровите изисквания за дисертация. Докторантът Николина Иванова-Бел чрез теоретичния обзор и критичния прочит демонстрира, че познава полетата от научни знания и голяма част от научната литература, посветена на библиотеки, академични библиотеки, дигитализация, дигитални наративи, устни дигитални наративи, дигитално разказвачество, дигитална хуманитаристика, подкасти и др.

Задълбочената теоретична подготовка проявява от първите глави в дисертацията, където е направен преглед на научни публикации в две области с оглед темата на дисертацията.

Първа глава е с теоретично-обзорен характер (с. 10-66). Релевантно на заявената проблематика в заглавието на дисертацията, в тази глава Николина Иванова-Бел извежда дефиниции на основните понятия, а именно *дигитални наративи*, *дигитални устни истории*, *дигитално разказвачество*. Следван е принципът от общото към частното и от дигиталните наративи се навлиза в приложението им в академичните среди. Подходът е уместен, проследява се възникването на проблематиката и легитимирането ѝ в науката. Тя не само посочва примери, които са обекти на анализ, но и прави изводи, които са въз основа на проучване на своеобразен корпус, обединяващ по ясни критерии за типовете наративи. Например, на с. 41 тя проучва Oral History in Liberal Arts (OHILA) и достига до следния извод: „Този междудисциплинарен съюз на преподаватели и професионалисти от различни области на висшето образование, представлява седем свързани институции и има за цел да намери и приложи алтернативни педагогически подходи в академичното образование,

базирано на изследване на общността и активното използване на методите на дигиталното разказвачество и дигиталните устни истории.“ Тя проучва центровете за дигитални наративи, представя детайлно, същевременно ясно и систематизирано резултатите: аудио записи, видео записи, различни медийни формати, лаборатории за анализи и обучения; формиране на алианси и академични общности, ангажирани с тези каузи; техническо, технологично и софтуерно оборудване, минифинансиране. (с. 43-47) Направените изводи от докторанта на с. 50-51 във връзка със създаване и приложение на дигиталните наративи в академична среда са обосновани, съществени и релевантни на резултатите от изследванията. Тук оценявам и умението за адаптиране на доказани методики, например таксономията на Блуум на с. 52. Докторантът умее да проучва и нормативни документи, например с. 58 Документът DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens.

Втората глава (67-116 стр.) логично е посветена на академичните библиотеки като отделна тематична област и конструкт в проучването. Докторантът не остава на ниво констатации, а достига до очертаване граници на научно поле, а именно *дигиталната хуманитаристика*. В началото логично тя тръгва от изясняване на функциите на академичната библиотека и нейната еволюция в дигиталната ера – с. 68-70. Дигиталното научно съдържание е дефинирано и представено след критичен обзор на научната литература. Николина Иванова-Бел коректно въвежда термини и понятия, сред които „дигитализация на дигитални архиви“, „дигитални хуманитарни проекти“, цифрово научно изследване / Digital scholarship. Видно е, че където е наложително, термините се представят на български и английски език с оглед коректността от научна гледна точка. Проблематизирането в положителния смисъл е изведено и обосновано коректно, а именно ролята на библиотеките за съхраняване на дигиталните наративи, за тяхното разпространение и достигането им до различни академични среди. Подкастите като проявление на дигиталните наративи са дефинирани коректно и проучването им е осъществено в контекста на динамична медийна екосистема и промени в научните колективи. Тук са представени видове формуляри коректно и е дадена препратка към приложението. Докторантът доказва, че академичните библиотеки са устойчив център за цифрово научно изследване и за подпомагане процеса на създаване на дигитални наративни съдържания. На с. 78 тя прави извод, с който се солидаризирам: „Една от най-силните страни на академичната библиотека е, че изгражда стабилен и широкообхватен *социален капитал* с партньори от кампуса, преподаватели и студенти.“

Логично след даване на теоретична рамка в две глави, в **трета глава** (с. 117-175) е реализирано емпирично проучване и е направен анализ на взаимодействието между библиотеки и академични среди при работа с дигитални наративи. Етичните и професионалните стандарти при осъществяване на такова проучване са спазени, описани са етапите, периодът на проучване, участниците, критерии, индикаторите в началото. Поетапно по раздели информацията е представена визуално и след диаграмите са изведени резултати от анализа. Визуализацията в 50 фигури е с високо качество, информацията е достоверна; оформлението е подходящо. Както пише докторантът на с. 118-119 „Общият брой на отговорилите на анкетата е 38 български библиотеки (36 университетски библиотеки и 2 библиотеки със специален статут)“ и 20 библиотеки от American International Consortium of Academic Libraries. Анкетните карти са изготвени и разпространени съответно на български и на английски език. Докторантът на с. 121 коректно представя изследователския инструментариум: „Въпросите в анкетата са 31, разделени в 4 раздела: обща информация, дигитални инициативи, дигитална хуманитаристика и дигитални наративи.“ Резултатите показват, че 16 български библиотеки изявяват желание и готовност да участват в анкетите. Точно е посочен периодът на изследването: „Анкетното проучване се проведе в периода от 1 юли до 15 септември 2024 г.“ на с. 122. Използването на имейли е комуникационният канал. Респондентите са изведени във фиг. 1, преобладаващо са дали отговори директори и заместник-директори – 63,2% анкетираните на български език и 77,8% на английски език. Логичната последователност се следва от докторанта и за другите въпроси в същата поредност на езиците. Сравнителният подход е уместен, като се открояват разликите в България и извън нея на различни равнища – от дигитални хуманитарни проекти пред дигитални инициативи до сътрудничество, иновации, организация, финансиране, съхраняване и разпространение на дигитални наративи. Интересни са резултати на с. 143-145 за „Регулярният библиотечен/друг персонал, който предоставя услуги в подкрепа на дигиталните инициативи в академичните библиотеки (фиг. 23 и фиг. 24).“ Обобщенията и реконцептуализация са изведени накрая в раздела за дигиталната хуманитаристика. Видовете дигитални наративи са изведени във фиг. 47 и фиг. 48.

Ще посоча още веднъж логиката на изложението, следва се единен принцип и е налице систематичен подход. След като тези проучвания са направени за дигиталните наративи и академичните библиотеки, докторантът Николина Иванова-Бел се ориентира в **четвърта глава** (с. 176-203) към оценка относно сътрудничеството при работа с

дигитални наративи, тя извежда препоръки, формулира дискуссионни въпроси. Отново Николина Иванова-Бел демонстрира познаване на научните полета и не остава на равнище констатация, а разширява анализа в посока създаване на образователна рамка на дейностите на академичните библиотеки. Това дава основание да се направи извод за практико-приложния и методически характер на глава, както и за принос на това равнище. В четвърта глава са изведени тенденции и са представени модели за сътрудничество; формулирани са препоръки за усъвършенстване на дейностите на база анализите; поставени са акценти са оптимизиране на образователната рамка за библиотеки в университетите; т.е. има цялостен поглед и синтез, което е положителна страна на дисертационния труд и доказани умения на докторанта. На с. 182 тя прави извод относно академичния библиотекар като академичен служител и като сътрудник в образователния процес. В четвърта глава докторантът показва умения за анализ на стандартите при спазване на научната дистанция и същевременно прави обосновани изводи относно библиотечните услуги и атестационните документи. Не по-малко постижение е извеждането на етични аспекти на дейности, свързани с дигиталните наративи и библиотеките, което отново доказва цялостността, широкия обхват на изследването, компактността на резултатите и кохерентността в целия текст на дисертацията.

Приложението е от четири части – с. 222-264.

- Приложение № 1 включва формуляри, декларации и др.
- Приложение № 2 включва примерени планове №1 и № 2 на библиотечни уроци; критерии и таблици, което показва умения за систематизирано извеждане на критерии и индикатори;
- Приложение 3 включва списък на взелите участие в проучването библиотеки – 38 университетски библиотеки в България и още 27 библиотеките, членуващи в Американския международен консорциум на академичните библиотеки (AMICAL) и взели участие в проучването.
- Приложение 4 е посветено на 4 анкети. Проведени анкетни проучвания (на български и на английски език); ANKETA / SURVEY: Synergizing Digital Futures (на английски език) A study of library and academic collaborations in digital initiatives, digital humanities and digital narratives

Отделих място за приложението не само с описателна цел, а за да докажа умението на докторанта да реализира цялостно изследване с релевантни методи – анкетни карти, примерни планове за уроци и др. Докторантът обособява изследователските инструменти в отделни раздели, следва коректно принципите за научно изследване, прецизно установява критерии и индикатори, систематизирани в табличен вид. Списъците и линковете доказват, че са обхванати библиотеки именно в сферата на изследването, проблематиката в емпиричното изследване е анализирана в обхват, който дава основание да се направи изводът, че критерият за дисертабилността от научна гледна точка е покрит.

Дисертацията е написана на много добър научен стил.

Приносите (с. 209) – общо 7 – от дисертационния труд са изведени правилно в два подраздела: *теоретичен* и *практико-приложен* и те са формулирани коректно от докторанта. Те също свидетелстват за качествата на дисертационния труд на Николина Иванова-Бел.

Авторефератът с обем 47 страници представя точно и пълно съдържанието на дисертационния труд на Николина Иванова-Бел, като в него са включени селектирани таблици, схеми, които успешно илюстрират и доказват постигнато в дисертационния текст от докторанта.

Публикации на докторанта

По темата на дисертацията Николина Иванова-Бел има 6 публикации в научни списания и сборници. Тя участва в два научно-изследователски проекта. Докторантът навлиза постепенно в проблематиката през годините, осъществява интензивна и резултатна работа по подготовката на дисертационния текст и поетапно оповестява постигнатото, а публикациите са по темата на дисертацията.

Оценка на личния принос на кандидата

По време на докторантурата Николина Иванова-Бел извървява устойчиво възходящ път в посока развиване на аналитични умения на базата на задълбочена теоретична подготовка в областите библиотеки – дигитални наративи и достигна до изготвяне на текст на дисертацията.

В края на рецензията представям и още една позиция, свързана със скромността на докторанта Николина Иванова-Бел. Докторантът не декларира претенции за откривателство по отношение на проблематиката, свързана с дигиталните наративи,

библиотеките и академичните среди. Докторантът в трета глава прави самостоятелно емпирично изследване, тя проследява възникването, развитието, прилагането, съхраняването и разпространението на дигиталните наративи в академични среди. Николина Иванова-Бел не се задоволява само с поставяне на фокус върху теоретични въпроси и извеждане на дефиниции, а посвещава специално отделна четвърта глава от дисертационния си труд на практико-приложни елементи. Безспорен плюс на дисертацията е изследването по посока на практико-приложните измерения и методическите препоръки чрез дискуссионни въпроси в четвърта глава. Резултатите потвърждават, че дисертацията има интердисциплинарен характер, като са приложени различни подходи, демонстрирани са теоретични знания в първите две глави. Налице са достатъчно основания да се говори за изготвяне и прилагане на ефективна методиката за подобни изследвания, особено планове за уроци, обучение и повишаване квалификацията на работещите в библиотеките на експертно равнище; както и за осъществяването на образователни проекти с участието на университетски преподаватели, студенти и специалисти в академичните библиотеки и изграждането и осъществяването на съвременни модели при това взаимодействие.

По отношение на изведените приноси моменти от докторанта изказвам съгласие с Николина Иванова-Бел, като поставям акцент на практико-приложните, които, както вече е написано по-горе в рецензията, имат и методическа стойност. Приносите са в постигнатия цялостен резултат на концептуално, методическо, организационно, практико-приложно равнище, а именно, с изведения интегрален модел за партньорство между библиотеки и университетски преподаватели при създаване на образователни проекти; разработените планове и програми и описани точно в сесии; утвърждаване на ролята на дигиталното разказвачеството в академичното образование; административното подпомагане на реализирането на тези дейности чрез изготвени формуляри.

Критични бележки, въпроси и препоръки към докторанта

Към Николина Иванова-Бел имам следните препоръки: да се издадат практико-приложните елементи като наръчник, включващ и речник на термините, свързани с дигиталните наративи, които са представени в дисертацията. Така ще се постигне приемственост и устойчивост в методически план.

Заключение

В заключение формулирам категоричната оценка, че представеният труд на тема „Библиотечната роля за развитието на дигиталните наративи в академична среда“ притежава в много висока степен качествата на дисертационен труд и правя предложение към уважаемите членове на научното жури да бъде взето решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Теория на научната информация – информационно обслужване).

17 март 2025 г.,
гр. София

Подпис:
проф. дн Иванка Мавродиева